

Trondheim 11.10.2024

Norske Filmregissører (NFR) arbeider for norske regissørers kunstneriske og økonomiske interesser. Vi representerer rundt 420 medlemmer som jobber innen alle sjangre og formater innenfor film-, TV-, kortfilm-, dokumentarfilm-, kunstfilm- og drama-feltet. Vi regissører i NFR fyller også 25 år i år som selvstendig organisasjon etter å ha vært organisert i Norsk Filmforbund før det. Vårt mål er å opprettholde regissørens kunstneriske rettigheter, opphavsrett, samt juridiske og økonomiske interesser i Norge. Vi jobber for å forbedre standarden i bransjen, bedre levekårene for regissører, og øke eksponeringen for regissører både i bransjen og samfunnet generelt.

Vi viser til departementets utsendelse 31. juli 2024 med invitasjon til å delta i høring om ny forskrift om Fond for lyd og bilde (FFLB). Først og fremst vil vi takke Kulturdepartementet for muligheten til å komme med tilbakemeldinger. Vi vil under først å fremst fokusere på FFLB sin tilpassing av forskriften til EØS regelverket og også se litt nærmere på regissørenes kompensasjon for privatkopiering som en stor opphavergruppe innen film.

Bo- og virkekrav

Endringer i denne delen av forskriften vil ramme norske filmregissører hardt. Vi uttrykker derfor stor bekymring over de foreslåtte endringene i forskriften på dette feltet.

Endringen er begrunnet i at fondet er en forvalter av en kollektiv kompensasjonsordning for lovlig privatkopiering, og at en slik kompensasjonsordning med bakgrunn i EU/EØS-rett ikke kan positivt diskriminere søkere som bor og virker i Norge slik tilfellet er i dag. Dagens forskrift for FFLB sier:

Fondet skal fremme produksjon og formidling av innspillinger av lyd- og filmopptak og fordeles til beste for rettighetshavere innenfor musikk, scene og film.

Fondet er i tillegg en kollektiv kompensasjon til rettighetshavere for den lovlige kopiering av deres verker som skjer til privat bruk. De økonomiske rammene for ordningen fastsettes av Stortinget hvert år gjennom budsjettvedtaket.

Slik vi leser forskriften, og som KUD selv skriver i høringsnotatet, har FFLB et **todelt formål**. Første ledd understreker at FFLB er et kulturpolitisk virkemiddel, i tillegg til det i andre ledd vises til at fondet også skal være en kollektiv kompensasjon for lovlig privatkopiering.

Vi vil nå argumentere for hvordan FFLB allerede i dag har kulturpolitiske mål på filmfeltet.

FFLB sine kulturpolitiske mål på filmfeltet

Å si at Fond for lyd og bilde i dag ikke allerede gjør kulturpolitiske prioriteringer er etter vår mening ikke helt riktig. Fond for lyd og bilde støtter i dag på filmfeltet: *manus, kortfilm og dokumentarfilm* samt *markedsføring av kort- og dokumentarfilm*. Her er det allerede gjort tydelige kulturpolitiske valg, ved at fondet støtter de ofte små produksjonsselskapene som jobber innenfor disse filmformene. Det gis for eksempel ikke støtte til produksjon av spillefilm-produksjon, TV-drama, TV-underholdning mm. Dette er felt man altså ikke prioriterer selv om en stor del av den lovlige privatkopieringen på filmfeltet antageligvis gjelder disse.

Hvorfor kan man tenke seg at man har valgt å støtte *manus, kortfilm og dokumentarfilm* samt *markedsføring av kort- og dokumentarfilm*?

Manusstøtten

Ser man på manus- og utviklingsstøtten som gis gjennom Fond for lyd og bilde er situasjonen når det gjelder offentlig støtte ellers utfordrende. I dag går under 5% av fondsbudsjettet i Norsk Filminstitutt til utvikling. Tar man ut rammetilskudd som går gjennom produsent, er det bare om lag 2,6% av det totale fondsbudsjettet til NFI som går til utvikling av filmprosjekter uten produsent. Vi ser altså at det er en svært liten andel av statlig støtte som går til opphavere og førstebevegerne gjennom NFI. Om opphavere ikke kompenseres gjennom FFLB for sitt arbeide vil dette få store konsekvenser for denne delen av feltet.

Manusstøtten retter seg spesifikt mot skaperne av manus som er opphavere og blir således rettet mot manusforfattere som opphavere. Dette er en riktig prioritering etter vår mening, da ordningen skal dekke opphavere og være kompensasjon for deres rettigheter som presisert i andre ledd over. Denne utbetalingen skal dekke tapt inntekt ved privat kopiering. Denne manusordningen er rettet primært mot manusforfattere. Men hvordan er det med den andre store opphavergruppen på filmfeltet - regissørene?

Vi skal nå se litt nærmere på de to andre prioriterte støtteordningene i dagens FFLB:

Kortfilmen

I 2022 utgjorde kortfilmtilskuddene til Norsk Filminstitutt 19.3 millioner av totale tildelinger på 847 millioner, altså 2.28 %. Denne ble kuttet til 17 millioner, allerede året etter i 2023. Kortfilmfeltet er altså en del av feltet som allerede mottar svært lite statlig støtte gjennom NFI. Om kortfilmstøtten fra FFLB konkurranseutsettes, vil det altså ha svært alvorlige konsekvenser for kortfilmen og regissørene som jobber med kortfilm.

Kortfilm er arenaen for det mest lekne, eksperimentelle og ofte personlige ved film. Å konkurranseutsette norsk kortfilm og dokumentarfilm for søknader fra hele EØS-området (over 450 millioner innbyggere), vil i praksis innebære kutt i støtten til norske opphavere.

Kortfilmen er i tillegg til å være et sted med en lav terskelen for utprøving av innhold og uttrykk, er kortfilm også den laveste terskelen for *folk*. Kortfilm har vært inngangsporten for svært mange av våre største filmskapere. Også for de som av ulike grunner ikke har mulighet til å ta veien innom en filmskole, er kortfilm den beste erstatning. For mange er kortfilm en filmskole. Og flere

av våre etablerte og beste filmskapere utforsker nye temaer og formgrep i kortfilmen. Satsing på kortfilm er derfor også satsing på mangfold, høy kvalitet, inkludering og diversitet. Ved å prioritere dette feltet har FFLB, mener vi allerede har tatt kulturpolitisk valg.

Men, vi vil her understreke at dette er en støtte som gis til produksjonsselskapene som ikke er opphaver på samme måte som filmskaperne. Vi setter spørsmålstegn ved om ikke en større del av disse pengene bør øremerkes opphaver? I dag kan disse midlene dekke alt fra transport av kamera til kontorrekvisita hos produsent. Og dermed setter vi spørsmål ved om denne ordningen treffer opphaver? Er det da en kompensasjon til opphaver for privatkopiering? Eller er denne ordningen i dag en kulturpolitisk filmstøtte til produsenter av kortfilmer?

Dokumentarfilmen

At dokumentarfilmbransjen ikke er økonomisk bærekraftig er ingen nyhet – som de fleste kreative næringer er den tuftet på idealisme. De færreste produsenter og ikke minst regissører har gått på handelshøyskolen, og de beste prosjektene tvinger seg frem fordi det finnes mot og vilje til å ta både kunstnerisk, personlig, juridisk og økonomisk risiko. Dokumentarfilmskapere er dermed avhengig av at deres arbeidsinnsats kompenseres for når den senere forbrukes gjennom privatkopiering. Også her ser vi at kompensasjonen for privatkopieringen ikke går til opphaver men til produksjonsselskaper.

Konsekvenser av kuttene

Å kutte i de ørsmå manus, kortfilm- og dokumentarfilmmidlene som gis til norske opphavere gjennom FFLB ser vi på med stor bekymring. En reduksjon eller bortfall av støtte og / eller kompensasjon for privatkopiering vil ramme de frie feltene og manusforfattere, kort- og dokumentarfilmskapere. Det vil ha en svært alvorlig konsekvens for denne delen av filmfeltet. Dette er et område som er viktig for norsk filmkultur, som allerede er stemoderlig behandlet.

Et kulturpolitisk fond som støtter norske produksjoner

FFLB som finansieres av norske skattebetalere, har i dag som ett av sine to mål å fremme skapelse og produksjon av audiovisuelt innhold i Norge. Det *andre* målet er å kompensere opphavere for privatkopiering. Vi mener at fondet, slik det er innrettet i dag, ikke nødvendigvis kompenserer regissørene for deres opphavsrett, da det for det meste støtter produksjoner og produsenter, og ikke den største opphavergruppen på filmfeltet, regissørene.

Om forskriften endres til å være åpen for alle søkere fra hele EØS-området vil dette likevel sterkt negativt påvirke norske filmregissører og filmfeltet.

Vi mener derfor at om de foreslåtte endringene skal innføres, må det settes nye konkrete krav og kriterier basert på norsk kulturpolitikk, slik at man støtter opp om både norsk kulturpolitikk og norske opphavere. Vi oppfordrer derfor Kulturdepartementet og regjeringen til å sikre at tildelingen av midler fra Fond for lyd og bilde (fortsatt) er forankret i klare kulturpolitiske mål.

Allerede i dag er det komiteer på filmfeltet med representanter fra ulike bransjeorganisasjoner som bedømmer kvaliteten i de innsendte bidragene. Kanskje om lag 10% av de innsendte bidragene velges for tilskudd. Slik at FFLB på filmfeltet ikke er en automatisk ordning som støtter alle som har krav på privatkopierings vederlag.

Norsk filmproduksjon er avhengig av den begrensede finansieringen som er tilgjengelig. Vi er et lite språkområde og det vil være begrenset hvor stor og god tilgang til variert produksjon til et norsk publikum vi er i stand til å skape på norsk, om bare markedsøkonomiske premisser er styrende. Per i dag går en stor del av den statlige filmstøtten gjennom NFI til de store produksjonene (spillefilm) og produksjonsselskapene, mens lite går til de skapende kunstnerne i det frie feltet i de mindre filmområdene som kortfilm og dokumentar. Vi mener derfor denne kulturpolitiske prioriteringen som FFLB gjør i dag ved å støtte kortfilm, manus og dokumentarfilm i sine tildelinger er god.

Ulovlig privatkopiering i Norge

Vi ser i dag videre at piratmarkedet gjennom for eksempel IPTV er skremmende høyt. Nesten 900 000 nordmenn innrømmer å ha lastet ned piratkopier^[1]. Ifølge Mediavision økte andelen som sier at de har strømmet eller lastet ned piratkopier fra 14 prosent i 2021, til 22 prosent i 2023. Den økningen plasserer oss høyt på den ikke så glamorøse listen over land i Norden som laster ned mest piratkopiering. Det er opplagt at denne økningen av privat / pirat kopiering ødelegger for forretningsmodellen for filmfeltet. Et (i praksis) kutt i FFLB vil altså ikke speile økning av privat / pirat kopiering i Norge. Tvert imot. Igjen vil opphaverne være skadelidende. All den tid det gjøres svært lite for å stoppe dette betydelige opphavsrettslige tyveriet i Norge mener vi dette er relevant også i denne konteksten. Tallenes tale er tydelig: 900 000 nordmenn piratkopierer.

Vi ber derfor regjeringen og Kulturdepartementet ta dette på alvor og benytte anledningen til å fortsette praksis ved å styre bruken av midlene i FFLB i tråd med norske kulturpolitiske mål for å sikre at midlene kompenserer norske opphavere som primært jobber mot det norske markedet for privatkopiering. Dette vil sikre ikke bare at norske opphavere kan skape gode, mangfoldige filmproduksjoner av høy kvalitet, men også styrke tilbudet av norsk innhold for den norske befolkningen. Departementet har selv konkludert med at det er mulig å oppstille tildelingskriterier som ivaretar norske kulturpolitiske mål, og vi mener dette må utredes og ivaretas i det videre arbeidet med forskriftsendringen. Det er ikke nok å si at man skal se på det senere.

Regissøren som opphaver på filmfeltet

Vi savner en tydeligere målretting av ordningen til FFLB for den store opphavsgruppen på filmfeltet: regissørene.

Vi vil også innstendig be om at man utreder hvordan man i *den delen av fondet* som skal være kompensasjon for privatkopiering, i større grad kompenserer hoved opphaverne. Vi mener det er viktig at midlene skal være øremerket opphavere i produksjonene som støttes og ikke bare produksjonsselskapene. Kan det være minimumskrav til at honorar følger tariff og / eller at støtten går til å dekke regirelaterte utgifter? Dette vil i større grad sikre at fondet virker som en: *kollektiv kompensasjon til rettighetshavere for den lovlige kopiering av deres verker som skjer til privat bruk.*

FFLB og kulturpolitiske mål

Selv om vi forstår nødvendigheten av å tilpasse forskriften til EØS-regelverket, mener vi at dette må skje i så liten grad det er mulig og med klare krav til søker og en fortsatt kulturpolitisk styring av fordeling av midlene. Vi kan ikke akseptere endringer som svekker fondets hovedformål: å støtte **norsk audiovisuell produksjon**.

Vi har vist over at på filmfeltet er det allerede gjort kulturpolitiske valg i FFLB gjennom å:

- prioritere visse viktige underfinansierte felt på filmområdet og
- ved å gi støtte produksjonsselskaper på kort- og dokumentarfilm og i mindre grad de største opphaver gruppene direkte, på filmfeltet.

Alle feltene som i dag mottar støtte i ordningene i FFLB er sterkt avhengige av støtten de mottar.

Vi vil derfor be departementet utrede hvilke muligheter som ligger i å sette kriterier som i det minste vil sikre at den delen av FFLB som ikke er en kompensasjon for privatkopiering kommer utøvere og kunstnere som virker i Norge til gode.

Departementet har påpekt at Fond for lyd og bildes kulturpolitiske formål er bredt: Fondet skal fremme produksjon og formidling av innspillinger av lyd- og filmopptak til beste for rettighetshavere innenfor musikk, scene og film. Selv om denne setningen i forskriften virker bred, stemmer dette altså ikke dette med virkeligheten i fordelingene slik vi ser det. Vi mener det **er** lagt vekt på spesifikke kulturpolitiske mål, som regional fordeling og innsnevring av filmfeltet til enkelte smale kunstuttrykk som kortfilm og dokumentarfilm.

FFLB bør heller understreke de allerede eksisterende kulturpolitiske målene som praktiseres og sikre at tildelingene kommer **befolkningen i Norge** til gode. Vi foreslår derfor følgende formulering:

Fondet skal fremme produksjon og formidling av audiovisuell produksjon mot et norsk publikum på norsk språk som kommer den norske befolkning til gode. Fondets midler fordeles til beste for rettighetshavere innenfor film, musikk og scene som privat kopieres i Norge.

Denne formuleringen opphever bo- og virkekravet, men sikrer at den kunstneriske produksjonen har en naturlig tilknytning til kulturlivet i Norge og det norske språk.

Vi vil også påpeke som vi har vært inne på over at for å sikre at fondet *fordeles til beste for rettighetshavere innenfor film* - bør det innen kortfilm og dokumentarfilm vurderes om deler av fondet kan øremerkes opphaver.

Det er viktig, mener vi, å også understreke at det fondet skal kompensere **privatkopiering i Norge** – da mange EØS-land kanskje ikke har en så stor andel dokumentert privat kopiering i Norge. Dette vil være en viktig avgrensning også om det skulle åpnes for søkere fra EØS-området. Vi forstår at dette vil være til dels utfordrende å måle i praksis, men det er ikke gitt at alle landområdene i EØS har en stor andel av det som privatkopieres i Norge. Det vil derfor etter vårt syn ikke være unaturlig å forskjellsbehandle ulike landområder innen EØS på grunnlag av at det er en kompensasjonsordning for faktisk bruk.

Konklusjon

FFLB har som nevnt over etter vårt syn allerede i dag tatt kulturpolitiske valg, ved å velge å støtte manusutvikling, kort- og dokumentarfilm (ikke f.eks. TV-drama). Det er også en komite som velger noen av de innsendte søknadene for tilskudd. Vi mener at ved å tydeliggjøre kulturpolitiske mål, ved f.eks. å presisere at man vil støtte *audiovisuell produksjon mot et norsk*

publikum på norsk språk, vil være en naturlig videreføring av en allerede eksisterende praksis om å nå konkrete kulturpolitiske mål.

Ved å spisse disse kravene nå, kan man støtte opp om norsk kulturpolitikk i et lite språkområde og sikre at norske opphavsrettshavere kompenseres rimelig for privat (og / eller pirat) kopiering.

Som vist over, mener vi endringene når det gjelder bo- og virke i forskriften vil kutte i et allerede svakt finansiert felt og kunne ha alvorlige konsekvenser for norsk film. Dette vil vi sterkt advare mot.

Ved å sette tydeligere kulturpolitiske mål for FFLB vil man styrke norsk film og filmkultur, gjennom det berike vårt mangfoldige samfunn som helhet og samtidig sikre norske opphavere et rimelig vederlag for privatkopiering i Norge.

^[1] <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/pirat-tv-okker-kraftig-norge-pa-vei-mot-toppen/16466262/>